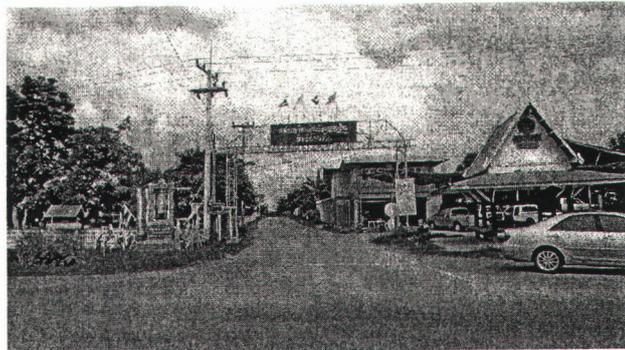

บทที่ 4

ชุมชนบ้านขามป้อม

สถานที่ตั้ง

ชุมชนบ้านขามป้อมตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดขอนแก่น อยู่ห่างจากอำเภอพระยืน 7 กิโลเมตรและห่างจากจังหวัดขอนแก่น 36 กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงหมายเลข 2062 (ถนนขอนแก่น มัญจาคีรี) แยกออกจากถนนไปทางทิศตะวันออกที่บ้านบ่อแก (ที่ทำการปกครองอำเภอพระยืน, 2551) สำหรับการเดินทางจากจังหวัดขอนแก่นเข้าสู่หมู่บ้าน สามารถเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว หรือรถยนต์โดยสารประจำทาง โดยใช้เส้นทางหลวง สายบ้านทุ่ม-มัญจาคีรี จากตัวจังหวัดขอนแก่น ไปทางทิศใต้ ผ่านที่ว่าการอำเภอพระยืน ถึงบ้านบ่อแก กิโลเมตรที่ 23 แยกซ้ายไปตามถนนราดยางอีก 5 กิโลเมตรจะถึงตำบลขามป้อม (ศูนย์การศึกษาอนุเคราะห์ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพระยืน, มปป.)

ภาพที่ 1 แผนที่ตำบลขามป้อม อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น และทางเข้าตำบลขามป้อม

อาณาเขตตำบล ทิศเหนือ ติดต่อ ต. พระยืน และ ต.หนองแวง อ.พระยืน จ.ขอนแก่น ทิศใต้ ติดต่อ ต. พระนุ และต.ท่าศาลา อ.มัญจาคีรี จ.ขอนแก่น ทิศตะวันออก ติดต่อ ต.บ้านดั้น อ.พระยืน จ.ขอนแก่น และทิศตะวันตก ติดต่อ ต.พระยืน และ ต. ท่าศาลา อ.มัญจาคีรี จ.ขอนแก่น

สำหรับหมู่บ้านในเขตตำบลขามป้อมมีทั้งสิ้น 11 หมู่บ้าน ดังนี้ หมู่ที่ 1 บ้านขามป้อม หมู่ที่ 2 บ้านน้อยขามบึง หมู่ที่ 3 บ้านขาด หมู่ที่ 4 บ้านบ่อแก หมู่ที่ 5 บ้านหนองทุงมน หมู่ที่ 6 บ้านบ่อทอง หมู่ที่ 7 บ้านโพธิ์ทอง หมู่ที่ 8 บ้านขามป้อม หมู่ที่ 9 บ้านขาด หมู่ที่ 10 บ้านโพธิ์ทอง และหมู่ที่ 11 บ้านบ่อแก ตำบลขามป้อมมีคำขวัญประจำตำบลดังนี้ “ศาลเจ้าปู่หัวคำคู่บ้าน หลวงปู่ญาณคือมิ่งขวัญ หนองปันน้ำงามตา ปวงประชาสามัคคี บุญประเพณีมีวนชื่น”

สภาพทางภูมิศาสตร์

บ้านขามป้อมถือว่าเป็นชุมชนดั้งเดิมและมีอายุกว่าร้อยปี การตั้งถิ่นฐานบ้านขามป้อมเริ่มแรกเรียกว่า “บ้านใหม่” ด้วยเหตุที่แยกออกจากบ้านหนองวังปา (โพธิ์ขุมดิน) ตำบลพระบุญเมื่อ พ.ศ. 2419 โดยมี ขุนภักดี (ลี ชุ่ยลานหญ้า) เป็นชาวจังหวัดชัยภูมิ บวชเป็นสามเณร ลี้กมาแต่งงานกับนางดา ชาวบ้านหนองวังปา ต่อจากนั้นมีผู้อพยพมาตั้งบ้านเรือนเพิ่มขึ้น เช่นตระกูล ขุมดิน พิทักษ์ น้อยสุวรรณ หินวิเศษ และตระกูลมีคุณ เป็นต้น (ตำบลขามป้อม, มปป.) ตำบลขามป้อมมีพื้นที่ทั้งหมด 33.15 ตารางกิโลเมตร (องค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม, 2554) ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นลูกคลื่นลอนตื้น พื้นที่จะลาดเทจากด้านทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออก มีความสูงเหนือระดับน้ำทะเล 160-170 เมตร (ตำบลขามป้อม, มปป.) สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย บางแห่งเป็นดินเค็ม พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม

ภาพที่ 2 สภาพชุมชนตำบลขามป้อม อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น

สำหรับแหล่งน้ำ แหล่งน้ำในตำบลขามป้อม จำแนกออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ แหล่งน้ำธรรมชาติ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นและแหล่งน้ำใต้ดิน ดังนี้ (ตำบลขามป้อม, มปป.)

1. แหล่งน้ำธรรมชาติ แหล่งน้ำที่สำคัญของตำบลขามป้อม คือ

1.1) ห้วยอ้อย มีต้นกำเนิดที่บ้านป่าหม้อ ตำบลพระยืน ไหลผ่านบ้านบ่อแก บ้านชาด บ้านน้อยขานบึง บ้านขามป้อมและบ้านโพธิ์ทอง ตามลำดับ ไปบรรจบห้วยหินลาดที่บ้านโพธิ์ขุมดิน ตำบลพระบุญ มีความยาวประมาณ 6 กิโลเมตร

1.2) ห้วยพระเนาว์ มีต้นกำเนิดอยู่ที่บ้านหินเหิบ ตำบลพระยืน ไหลผ่านบ้านหนองทุ่งมนลงสู่แม่น้ำชี ความยาวประมาณ 2 กิโลเมตร ลำห้วยทั้ง 2 สายนี้ใช้ในการเพาะปลูกได้เฉพาะฤดูฝน ส่วนใหญ่ใช้ในการสูบน้ำเพื่อช่วยในการตกกล้าและปักดำข้าว ฤดูแล้งสภาพดินเงินและบางแห่งคุณภาพน้ำเป็นดินเค็ม ใช้ได้เพียงเป็นแหล่งน้ำสำหรับเลี้ยงสัตว์

1.3) หนองบึง ในตำบลขามป้อมมีทั้งหมด 7 แห่ง แต่ที่มีความสำคัญต่อการเกษตรได้แก่ หนองบึงน้ำ มีพื้นที่ประมาณ 207 ไร่ ซึ่งสามารถใช้น้ำในการทำนาในฤดูฝนและการปลูกพืชฤดูแล้ง แหล่งน้ำอื่น ๆ อีก 6 แห่ง มีขนาดเล็ก บางแห่งสามารถใช้น้ำในการปลูกผักใน

ฤดูแล้งได้บ้าง และใช้เป็นแหล่งน้ำสำหรับเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้ง อาทิ หนองป็นน้ำ (หมู่ที่ 1) หนองเถื่อนช้าง (หมู่ที่ 2) หนองเวงกลาง (หมู่ที่ 3) หนองบัว (หมู่ที่ 3) หนองขันโท (หมู่ที่ 5) หนองลุมพุก (หมู่ที่ 6) หนองชำพะวง (หมู่ที่ 7) หนองแพงสี (หมู่ที่ 4) หนองโน (หมู่ที่ 6, 11) (องค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม, 2554)

ภาพที่ 3 หนองป็นน้ำ แหล่งน้ำที่สำคัญแหล่งหนึ่งของชุมชนตำบลขามป้อม

2. แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ตำบลขามป้อม มีฝายนิวซีแลนด์ 2 แห่ง และทำนบ 1 แห่ง ที่สร้างขึ้นจากงบประมาณ ของรัฐบาลผ่านมาทางหลายหน่วยงาน เช่น กรมชลประทาน โครงการ กสข. องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การของต่างประเทศ (ออสเตรเลีย — นิวซีแลนด์) ฯลฯ ฝ่าย และทำนบสร้างขึ้นเพื่อช่วยในการทำนาในฤดูฝน

3. แหล่งน้ำใต้ดิน พื้นที่ของตำบลขามป้อม ประมาณร้อยละ 90-95 ชั้นล่างจะรองรับ ด้วยหินแข็งจำพวกหินดินดานและหินทราย น้ำบาดาลจะพบในโครงสร้างที่เป็นรอยแยกของดิน ความลึกของชั้นหินได้นำในบริเวณที่เป็นหิน มีความลึกประมาณ 10-20 เมตร ระดับน้ำลึกเฉลี่ย 5-10 เมตร บริเวณที่เป็นหินแข็งจะลึกประมาณ 20-40 เมตร

ภาพที่ 4 การปลูกข้าว เป็นอาชีพหลักของชุมชนตำบลขามป้อม

สำหรับทรัพยากรที่ขึ้นเองโดยธรรมชาติ คือ มีดินไหลสำหรับทอเสื่อ ส่วนป่าไม้มีลักษณะ เป็นป่าโปร่ง และเป็นไม้ยืนต้นตามหัวไร่ปลายนา สำหรับพืชที่ปลูก ได้แก่ ต้นหม่อนสำหรับเลี้ยงไหม (ศูนย์การศึกษาอนุกรมและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพระยืน, มปป.) พื้นที่ของตำบล ขามป้อมประมาณร้อยละ 72 ใช้เพื่อการทำนา ส่วนพื้นที่ดอนใช้ปลูกพืชไร่ ซึ่งมีอยู่น้อยมาก ซึ่ง

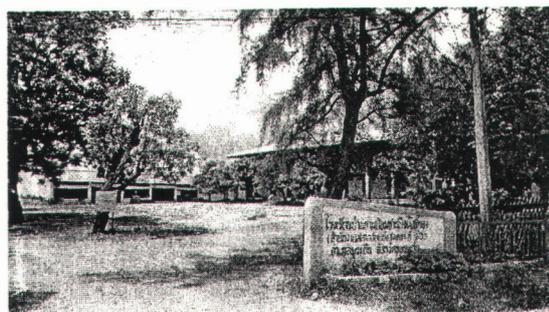
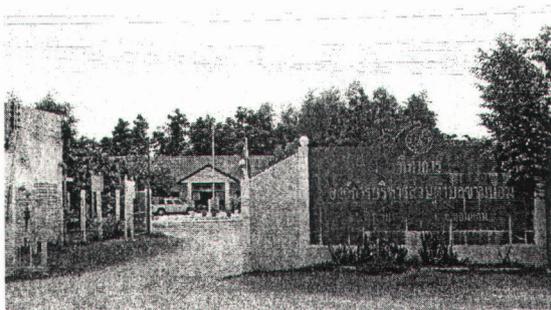
ส่วนใหญ่อยู่ในเขตบ้านหนองทุ่งมน บ้านโพธิ์ทองและบ่อทอง พื้นที่ป่าในตำบลขามป้อมมีน้อยมาก จะมีบริเวณด้านทิศเหนือในเขตติดต่อระหว่างบ้านขามป้อมกับตำบลหนองแวง นอกนั้นก็คือป่าที่เอกชนปลูก ซึ่งมีอยู่บ้างในบางหมู่บ้าน สำหรับพื้นที่นาดอนมีมากในบริเวณบ้านขาดและบางส่วนของบ้านขามป้อม และบ้านหนองทุ่งมน ซึ่งพื้นที่มีระดับสูง ส่วนพื้นที่นาที่อยู่ในที่ต่ำในบริเวณร่องของพื้นที่ลูกคลื่น หรืออยู่ในที่ราบลุ่มทางทิศตะวันตกบริเวณบ้านบ่อแก บริเวณรอบหนองป้าน้ำซึ่งมีพื้นที่บางส่วนที่บ้านน้อยชานบึง และบ้านโพธิ์ทองเป็นพื้นที่ลุ่ม (ตำบลขามป้อม, มปป.)

ประชากร

ตำบลขามป้อมได้รับการยกฐานะให้เป็นตำบลตามประกาศของกระทรวงมหาดไทยเมื่อปี 2531 โดยแยกจากตำบลพระบุ ปัจจุบัน มีหมู่บ้านทั้งสิ้น 11 หมู่บ้าน และจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 1,553 ครัวเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 5,729 คน โดยเป็น เพศชาย 2,797 คน เพศหญิง 2,932 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม, 2554) สำหรับประชากรสูงอายุมีจำนวน 781 คนคิดเป็นร้อยละ 13.63 ของประชากรทั้งตำบลขามป้อม โดยเป็นชาย 353 คน และหญิง 428 คน ซึ่งจำแนกตามอายุได้ดังนี้ อายุ 60-69 ปี จำนวน 399 คน อายุ 70-79 ปี จำนวน 283 คน อายุ 80-89 ปี จำนวน 86 คน และอายุ 90 ปีขึ้นไป จำนวน 13 คน

บริการและโครงสร้างพื้นฐาน

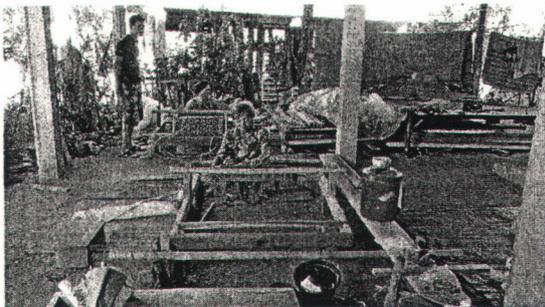
โครงสร้างพื้นฐานด้านไฟฟ้าและประปา มีไฟฟ้าเข้าถึงทุกหมู่บ้าน และมีประปาประจำหมู่บ้าน ถนนภายในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นถนนคอนกรีต มีถนนคอนกรีต 49 สาย ถนนลาดยาง 3 สาย และถนนลูกรัง 30 สาย ด้านสาธารณสุข มีสถานอนามัยประจำตำบล 1 แห่ง ด้านการสื่อสาร มีหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน และมีตู้โทรศัพท์สาธารณะ 5 แห่ง (องค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม, 2554)

ภาพที่ 5 ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม และโรงเรียนบ้านขามป้อม

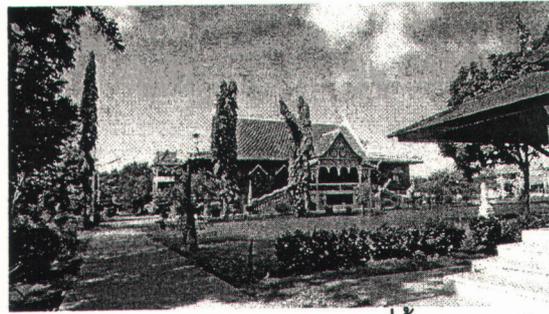
สภาพเศรษฐกิจ สังคมและ วัฒนธรรม

ตำบลขามป้อมมีหน่วยธุรกิจต่างๆดังนี้ โรงสีข้าว 18 แห่ง ร้านค้า 32 แห่ง ปิมน้ำมัน 2 แห่ง โรงน้ำแข็ง 2 แห่ง ร้านซ่อมเครื่องยนต์ 11 แห่ง และ ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า 3 แห่ง ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม คือ ทำนา และรับจ้างทั่วไป ส่วนอาชีพเสริม ได้แก่ ทอผ้าไหม จักสาน ทอเสื่อ และเลี้ยงสัตว์ โดยมีอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 1,375 ครัวเรือน อุตสาหกรรมในครัวเรือน จำนวน 4 ครัวเรือน รับจ้างทั่วไป จำนวน 46 ครัวเรือน เลี้ยงสัตว์ จำนวน 11 ครัวเรือน และค้าขาย จำนวน 32 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม, 2554) บ้านขามป้อม เป็นหมู่บ้านที่มีผลิตภัณฑ์เด่น คือ ผ้าทอมือหลากหลายสีสันทัน เช่น ผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าขาวม้า ซึ่งเป็นสินค้าที่นำไปจำหน่าย และยังมีฝีมือการทอเสื่อจากต้นไหลอีกด้วย ส่วนประเพณีทำบุญ ชาวตำบลขามป้อมจะมีการทำบุญประเพณี ฮีตสิบสอง ที่สำคัญ คือ บุญพระเวส บุญเข้าพรรษา บุญออกพรรษา บุญกฐิน และบุญสงกรานต์ เป็นต้น ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 99.56 และมีผู้นับถือศาสนาคริสต์ร้อยละ 0.44 ประชาชนในหมู่บ้านจะมีความรักถิ่นฐานบ้านเกิด และอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามไว้ ในหมู่บ้านจะมีปราชญ์ชาวบ้านหลายสาขา และเป็นผู้เชี่ยวชาญเป็นอย่างดี

ภาพที่ 6 การทอเสื่อจากต้นไหล อาชีพเสริมของชาวบ้านในชุมชนบ้านขามป้อม

ตำบลขามป้อมจะมีวัดพุทธศาสนาและสำนักสงฆ์ สำหรับวัดศาสนาพุทธมี 4 วัด ดังนี้ คือ 1) วัดสระโนน บ้านขามป้อม 2) วัดเจดีย์ บ้านขาด 3) วัดสระเกษ บ้านบ่อแก และ 4) วัดใหม่สามัคคีธรรม บ้านบ่อทอง และมีโบสถ์คริสต์จักร 1 แห่ง ด้านการศึกษา ในเขตตำบลขามป้อม มีโรงเรียน 3 แห่ง คือ 1) โรงเรียนขามป้อม เป็นโรงเรียนขยายโอกาส 2) โรงเรียนบ้านขาด 3) โรงเรียนบ้านบ่อแก และมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง ศูนย์การเรียนชุมชนตำบลขามป้อม 1 แห่ง ตั้งอยู่ที่วัดสระโนน (ศูนย์การศึกษาอนุเคราะห์และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพระยืน, มปป.)

ภาพที่ 7 วัดสระโนน วัดสำคัญของชุมชนตำบลขามป้อม และเป็นที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

สำหรับสถานที่สำคัญของตำบลขามป้อม ได้แก่ วัดสระโนน เป็นวัดเก่าแก่ดั้งเดิม สร้างมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2419 มีโบสถ์ (สิมโบราณ) ปรากฏอยู่และเป็นวัดของเจ้าคณะอำเภอพระยืนรูปแรก คือ พระครูญาณสารโสภิต (สมทรง คุดตญาโน ปธ.3) วิหารหลวงปู่ญาณสารโสภิต ตั้งอยู่ในวัดสระโนน บ้านขามป้อม และศาลเจ้าปู่คำ เป็นศาลเจ้าตาปู่รักษาหมู่บ้าน ตั้งอยู่บริเวณสวนสาธารณะทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม ส่วนบุคคลสำคัญของตำบลขามป้อม คือพระครูญาณสารโสภิต (สมทรง เกษาโว ปธ.3) อดีตเจ้าอาวาสวัดสระโนน อดีตเจ้าคณะอำเภอพระยืนรูปแรก เป็นผู้นำทางการพัฒนาท้องถิ่นทั้งทางศาสนา การศึกษา และวัฒนธรรมตลอดถึงการพัฒนาหมู่บ้าน เช่น เป็นผู้นำเชิญชวนชาวบ้านร่วมแรงร่วมใจกันตัดถนนในหมู่บ้าน สมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ให้เป็นเส้นทางตรง ไม่คดโค้งไปมาอย่างแต่ก่อน สร้างโบสถ์ สร้างศาลาการเปรียญวัดสระโนน และตั้งสำนักเรียนทั้งฝ่ายโลกและฝ่ายธรรม ตั้งแต่ปี พ.ศ.2495 เป็นต้นมา (ตำบลขามป้อม, มปป.)

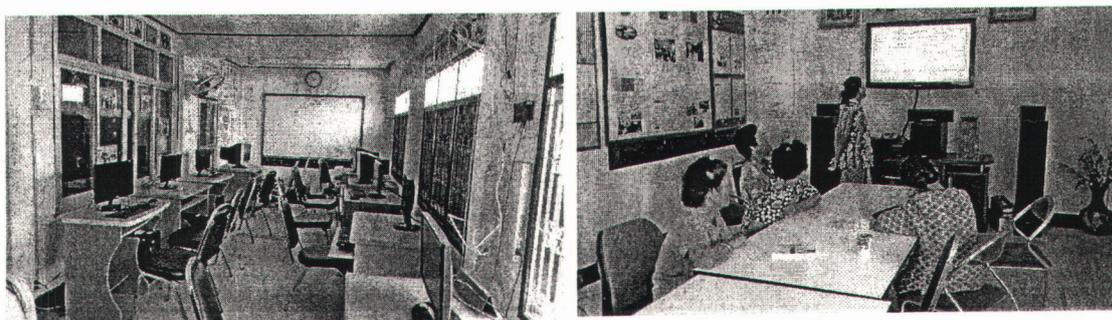

ภาพที่ 8 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดสระโนน ตำบลขามป้อม และคณะครู กศน.ของศูนย์การเรียนรู้ ตำบลขามป้อม

แหล่งการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของชุมชนบ้านขามป้อม

สำหรับการเรียนรู้และการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ ชุมชนบ้านขามป้อมสามารถเข้าถึงและเชื่อมโยงระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตได้โดยสะดวก และมีศูนย์

การเรียนรู้ชุมชนวัดสระโนน ตำบลขามป้อม ซึ่งมีทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม คือ ตั้งอยู่ในวัดสระโนน ซึ่งศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 23 เดือนเมษายน 2541 ปัจจุบันศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้ มีห้องคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้บริการโดยไม่เก็บค่าบริการ โดยมีเครื่องคอมพิวเตอร์จำนวน 10 เครื่อง มีบุคลากรด้านคอมพิวเตอร์คอยให้คำแนะนำและมีกอบรมการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต และเปิดให้บริการทุกวัน สำหรับผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดสระโนนในปัจจุบัน ประกอบด้วย นายยงยุทธ เคนคำภา เป็นหัวหน้าศูนย์ นางสาววารุณี จำรูญรัตนจิต ตำแหน่งครู กศน. ตำบล นางสาวอนงค์พร ดาศรีวังป่า ตำแหน่งครู กศน. ตำบล และนางสาวมณี มูลทิพย์ ตำแหน่งครู กศน. ตำบล

ภาพที่ 9 ห้องบริการคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และการเรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์ของผู้สูงอายุ